

Aan de informateur Dhr. S. van Haersma Buma

Bureau Woordvoering Kabinetsformatie

De Tweede Kamer

Postbus 20018 2500 EA Den Haag

Onderwerp: Tien Rotterdamse punten voor een sterke haven en behoud van ons verdienvermogen

Geachte heer Van Haersma Buma,

Het Rotterdamse haven en industriecluster is al decennia toonaangevend voor vrijwel alles dat dagelijks nodig is en is daarmee essentieel voor onze strategische autonomie en relevantie. De haven draagt sterk bij aan ons nationale en regionale verdienvermogen en biedt alleen al rondom Mainport Rotterdam 192.000 mensen hoogwaardig werk.

De duurzame gateway naar NW-Europa

Rotterdam loopt voorop in geautomatiseerde containerafhandeling, koolstof-afvang, waterstofproductie, geïntegreerde (duurzame) industrieclusters en is tevens de grootste biobrandstoffen-hub van Europa. Nog steeds worden er jaarlijks honderden miljoenen euro's geïnvesteerd om de haven ook voor de toekomst concurrerend en duurzaam te maken. Dat komt omdat we qua infrastructuur, achterlandverbindingen en als ecosysteem een unieke plek zijn voor veel bedrijven.

Tien handvatten voor een sterke toekomst

Deze positie is iets om trots op te zijn, maar ook iets om zorgvuldig mee om te gaan. De haven heeft vele crises doorstaan, maar de huidige *perfect storm* van veel hogere energiekosten dan in buurlanden, het ontbreken van een gelijk speelveld, netcongestie, dumping uit Azië en bijvoorbeeld het stikstofprobleem dwingen bedrijven om te stoppen met investeren of zelfs te sluiten. Dit alles met potentieel grote gevolgen voor nauw met elkaar verbonden clusters van bedrijven en de mensen die daar (direct en indirect) zeer goed betaald werk vinden. Deze *perfect storm* zet de brede welvaart op het spel.

Hieronder vindt u daarom 10 'Rotterdamse punten' die een nieuw Kabinet en de regio helpen de kansen die er liggen te verzilveren en de gevaren met succes te mitigeren:

1. Aanvalsplan voor meerdere kabinetsperiodes; voor de grote investeringen in de haven is bovenal langjarig stabiel en consistent beleid nodig. Erken in een nieuw regeerakkoord expliciet het belang van een sterke (duurzame) basisindustrie en de unieke geïntegreerde industriële clusters die ons land rijk is¹. Versterk deze clusters met een duidelijke visie (incl. bijbehorend beleid/middelen), en wijk niet af van het EU-beleid ('*Buurlandentoets*'). Wij zien uit naar het komende advies van Dhr. Wennink en hoe dat een belangrijke rol kan spelen bij het vastleggen van deze industrievisie.
2. Investeer in verdienvermogen (bereikbaarheid, innovatie en energie-infrastructuur); Er is sprake van groot achterstallig onderhoud aan infrastructuur.² Met de bestaande infrastructurele capaciteit (weg, water, spoor) redden we het bovendien niet op termijn. Het voorbereiden van investeringen in nieuwe infrastructuur (met liefst Nederlandse technologie) moet dan ook zo snel mogelijk starten om dit optimaal te kunnen plannen in de tijd en qua menskracht. De nieuwe NAVO-norm biedt hierbij kansen die zowel de krijgsmacht ten goede komen als de economie (*dual-use*). Ook de energietransitie vraagt om omvangrijke subsidies in bijvoorbeeld wind op zee en onze nieuwe energienetwerken (elektra, waterstof, warmte en CO₂ – zie ook punt 5). Voor de verduurzaming van de industrie is het noodzakelijk dat prioriteit wordt gegeven aan investeringen voor waterstof en CO₂-

¹ Voorbeeld van een dergelijk cluster is het zout/chloorcluster in Rotterdam.

² 20,5 miljard volgens de Algemene Rekenkamer

leidingen in het ARRA-cluster.³ Als het ergens noodzakelijk is om bedrijven te verduurzamen en concurrerend te houden dan is het hier. Een dergelijk investeringsoffensief, zoals hiervoor geschetst, vraagt een nieuwe begrotingssystematiek die cruciale investeringen voor ons verdienvermogen weer beter mogelijk maakt. Een nationale investeringsbank is in aanvulling hierop een goede manier om met relatief beperkte publieke middelen omvangrijke nieuwe private investeringen te genereren. Voor het aanjagen van verduurzaming van de industrie kunnen specifiek de ETS-middelen worden ingezet. Langjarige zekerheid over beschikbaarheid van duurzaamheidssubsidies als de SDE++ is verder cruciaal voor het bedrijfsleven.

3. Processen versnellen en ruimte voor vernieuwing. Net als in de jaren negentig moeten we ons hele stelsel van regels en vergunningverlening drastisch opschonen. Nu duren vergunningstrajecten veelal acht jaar en bouwen we twee jaar. Dat is onhoudbaar in deze tijd van grote transitie. We moeten echt versnellen willen we onze inwoners, medewerkers (en hun kinderen) kunnen verzekeren van werk, woningen en de bijbehorende infrastructuur. Creëer verder specifieke *versnellingsgebieden* waar duurzame innovaties sneller kunnen worden getest en opgeschaald. Daarnaast kan Rotterdam een 'hub' in Europa worden voor bedrijvigheid rondom kritieke grondstoffen en de recycling daarvan.
4. Recharge Rotterdam; *Recharge* is een publiekprivaat actieprogramma om het Rotterdamse industrie/energiecluster concurrerder, duurzamer en weerbaarder te maken. Met dit project wordt voortgebouwd op de *maatwerk aanpak* en invulling gegeven aan de zogeheten '*pilot Bottle*' vanuit het vorige regeerakkoord. Veel zaken laten zich namelijk alleen in clusterverband oplossen. Ondersteuning door de Rijksoverheid is nodig om o.a. betaalbare schone waterstofprojecten van de grond te tillen, voor een betere benutting van restwarmte en voor het opzetten van energiehub's (zie onder).
5. Betaalbare en betrouwbare energie: Zonder gelijkstelling van de energiekosten met buurlanden stukt elke vernieuwing (waterstof, biobrandstoffen, batterijopslag, industrie) en kunnen we niet concurreren. Dit terwijl Rotterdam met aanlanding van wind op zee, als waterstofhub, met onze goede achterlandverbindingen én onze geïntegreerde industrieclusters juist uitstekende duurzame/circulaire vooruitzichten heeft. Nederland zou -in navolging van buurlanden- ervoor moeten kiezen om *alle beschikbare regelingen volledig en assertief te benutten* voor herstel van een gelijk speelveld (IKC, CISA, etc.). Daarnaast moet dus in aanvulling hierop publiek geld worden gestoken in de energienetten om de kosten voor de huidige gebruikers en burgers beheersbaar te houden. Dit is een voorinvestering aangezien, elke geïnvesteerde euro volgens TNO 6 tot 7 euro aan bbp-verlies en gemiste belastingopbrengsten voorkomt⁴. Tot slot is het zaak dat we met een nieuw '*capaciteitsmechanisme*' verzekeren dat we altijd stroom houden in ons land, ook als het niet waait.
6. Netcongestie; de situatie wordt alleen maar ernstiger, terwijl nieuwe infrastructuur steeds later in de tijd gereedkomt. Nieuwe onconventionele stappen zijn dan ook nodig. Zo moet (vanwege het grote nationale belang) de haven als prioritaire regio worden aangewezen. Daarnaast is beter inzicht in wachtlijsten nodig, zodat onrealistische aanvragen worden opgeschoond en capaciteit onmiddellijk binnen de haven kan worden herverdeeld aan bedrijven die verduurzamen of groeien. Projecten die direct bijdragen aan netstabiliteit, moeten voorrang krijgen. Regelgeving moet ruimte bieden aan energiehub's, flexibele contracten en meer decentrale opwek (waterstof, methanol en SMR's) om het net te ontlasten.
7. Verken serieus de mogelijkheid om zeewaarts uit te breiden. Ruimte is één van de belangrijkste voorwaarden voor versterking en verduurzaming van onze industrie en het energiesysteem. Een zeewaartse uitbreiding van de Rotterdamse haven biedt kansen voor het losmaken van miljarden aan private investeringen, mét een impuls voor ons verdienvermogen, zeker gelet op de komst van veel meer wind op zee en voldoende ruimte voor de circulaire economie. Zo kan Rotterdam zijn positie als de energie- en grondstoffenhub versterken en uitbouwen.
8. Houdbare oplossingen voor stikstof en water; Wij zijn in Rotterdam met provincie, rijk, gemeente en bedrijfsleven eendrachtig bezig met een gebiedsgerichte aanpak voor natuurherstel. En ook al stoot de haven maar weinig stikstof uit, dan nog blijven in aanvulling hierop ook landelijke maatregelen nodig om de vergunningverlening echt los te trekken. Juist de haven kan -als vergunningen weer loskomen- een goede rol spelen (door de energietransitie) voor verdere en versnelde reductie van stikstof. Om

³ Dit gebied verbindt industrieclusters in Nederland, België en Duistland met elkaar en is goed voor 40% van de Europese chemiesector.

⁴ Zie: <https://vector.tno.nl/artikelen/compenseren-industrie-verlies-bbp/>

een nieuw 'stikstofachtig debacle' te voorkomen is in 2026 nauwe publiek-private samenwerking rond de Kaderrichtlijn Water (KRW) essentieel.

9. Brainport meets Mainport; Op tal van fronten liggen er kansen voor innovatie in de haven. Zo worden nieuwe innovatieve logistieke concepten mogelijk door gebruik van AI, meer rekenkracht en concepten voor autonoom transport van Nederlandse bodem. Niet alleen verduurzamen we op die manier onze logistiek maar blijft die ook van wereldklasse. Samenwerking met het rijk is nodig voor tijds vergunningen en om e.e.a. af te stemmen op de noodzakelijke (extra) investeringen in infrastructuur (zie punt 2). Regionale samenwerking tussen kennis- en onderwijsinstellingen, overheid en bedrijfsleven kan een boost krijgen door vestiging van de TU Delft in Rotterdam (*Campus Rotterdam*).
10. Vraag- en aanbod op de arbeidsmarkt beter afstemmen; Juist voor het mbo liggen er gouden kansen voor hoogwaardige werkgelegenheid. Ons mbo-onderwijs zal echter meer modulair moeten worden ingericht en vraag en aanbod moeten beter op elkaar worden afgestemd. De tijd van volledige vrijblijvendheid in studiekeuze is voorbij; bijsturing is noodzakelijk en maatregelen om de instroom te beperken voor richtingen waar geen of nauwelijks vraag naar is moeten serieus worden overwogen.

Nationale opgave

De transitie van het haven- en industriecluster Rotterdam is gezien de omvang en de complexiteit geen Zuid-Hollandse opgave, maar een nationale en Europese opgave. Wat hier lukt, bepaalt de weerbaarheid en brede welvaart van Nederland en Europa in de komende decennia. Om die reden is stabiel, voorspelbaar en ondersteunend beleid essentieel. De Rotterdamse haven kan een belangrijke stuwende kracht voor nieuwe verdienkansen, duurzaamheid en leveringszekerheid zijn. Wat wij u – mede namens de Economic Board Zuid-Holland – vragen is dat visie, beleid en kapitaal dezelfde richting op bewegen. Als haven, als kennisregio, als land.

Veel succes met uw belangrijke opdracht.

Met vriendelijke groet,
mede namens Femke Brenninkmeijer
Economic Board Zuid-Holland

Arne Weverling,
Gedeputeerde Haven en Industrie
Provincie Zuid-Holland

Robert Simons
Wethouder Haven en Economie
Gemeente Rotterdam

Boudewijn Siemons
CEO Havenbedrijf Rotterdam

Victor van der Chijs
Voorzitter Deltalinqs